

Ямчинська Галина Володимирівна

доцент кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ЦЕНТР РОЗВИТКУ ДИТИНИ ТА ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЕТНОТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

У Житомирському державному університеті імені Івана Франка у червні 2007 року був організований Центр розвитку для дітей віком від 3 до 6 років. Батьки цих дітей вчасно поставили перед собою питання «Якою має бути моя дитина в майбутньому? І що я маю зробити для цього зараз?» Адже не секрет, що кожен з дорослих хоче, щоб його дитина виросла здоровою, освіченою людиною з високим рівнем художніх здібностей.

Якість та ефективність навчання та виховання обумовлюється багатьма педагогічними чинниками. А саме: стиль взаємовідносин між об'єктом та суб'єктом шкільного життя, рівнем методичної роботи, кваліфікацією вчителів, підготовленістю приміщень і якістю навчального обладнання – ці чинники певною мірою впливають на навчально-виховний процес.

Головна мета дитячого навчального закладу та школи – формування і розвиток соціальної активності, гуманістично спрямованої особистості з глибоко усвідомленою громадською позицією, системою наукових знань про природу, людину, суспільство, почуття національної свідомості, готової до професійного самовизначення.

Ця мета досягається різними диференційованими та інтеграційними засобами. Сучасна теорія навчання і виховання дітей при аналізі педагогічних явищ все більш і більш звертається до особистості дитини, до її внутрішніх процесів які досягаються діяльністю, спілкуванням та спеціальними педагогічними впливами.

Найголовнішою проблемою сьогодення, яка виступає перед педагогами і освітянами є створення необхідних умов для повноцінного розвитку і самореалізації кожного громадянина України, а саме, вдосконалення процесу отримання і засвоєння знань дітьми.

«Як тільки дитину починають розглядати як проектний об'єкт навчання та зумовленості, відразу виникає неповага до її незалежної індивідуальності» [1. с. 10]. У ранньому віці дитина як спостерігач і діяч одночасно. Вона вмівдивлятися у світ з добром і розумінням. Доброта дитини – майбутнє дихання людини, його щастя. Як допомогти дитині знайти самих себе у світі і світ і собі? Відповідь на це питання шукають педагоги різних країн і знаходять їх кожний раз у нових методах і прийомах.

Умови підвищення рівня розвитку за допомогою ігрових технологій розглядалися в працях вчених Л. Данилової, Л. Виготського, І. Куліша, І. Мамчура, П. Щербаня, І. Щукіної. Значний внесок у вирішенні цієї проблеми зробили видатні педагоги Ш. Алонашвілі, І. Іваннов, Є. Ільїн, А. Макаренко, В. Сухомлинський, В. Шаталов та інші. Сучасні українські науковці Л. Артемова, Г. Григоренко, К. Щербаков та інші досліджують формування суспільної спрямованості дитини молодшого віку у грі, розвиток моральних стосунків у творчих іграх тощо. Творчий підхід до навчально-виховної діяльності вони вбачили у дослідженні і проектуванні оптимальних шляхів їх реалізації, створення власного стилю праці на основі досягнень науки та передового педагогічного досвіду. Разом з тим, численні публікації в психолого-педагогічній пресі свідчать про зростання інтересу щодо використання ігрових технологій як засобу підвищення рівня успішності дітей-дошкільнят.

На зустрічах-заняттях з батьками викладачі Центру розвитку у невимушеній атмосфері розкривають дорослим чарівний світ дитинства через народне мистецтво та народні звичаї. Разом з ними поринають у спогади їх дитинства та допомагають збудувати невидимі містки, що з'єднують їх (батьків) дітей колишніх з дітьми теперішніми. За допомогою методичної літератури батьки знайомляться з основними принципами душевно-духовного (та фізично-тілесного) виховання, розкривають секрети внутрішнього космосу своїх дітей, глибину сутність їх розвитку.

За планом заняття проводяться двічі на тиждень по півтори години кожне. Протягом цього часу діти займаються у чотирьох напрямках в окремих вікових групах по 20-25 хвилин – українським народним мистецтвом, народною

музикою, логікою (творче мислення) та англійською мовою (народні ігри та хороводи).

	<i>I заняття</i>	<i>II заняття</i>	<i>III заняття</i>	<i>IV заняття</i>
I група 3-4 роки	Українське народне мистецтво	Народна музика	Англійська мова (народні ігри та хороводи)	Логіка (творче мислення)
II група 4-5 років	Логіка (творче мислення)	Українське народне мистецтво	Народна музика	Англійська мова (народні ігри та хороводи)
I група 5-6 років	Англійська мова (народні ігри та хороводи)	Логіка (творче мислення)	Українське народне мистецтво	Народна музика
I група 5-6 років	Народна музика	Англійська мова (народні ігри та хороводи)	Логіка (творче мислення)	Українське народне мистецтво

Діти малюють, займаються ліпленням, роблять аплікації, співають, танцюють, вчать музичну грамоту, слухають народні та класичні твори, знайомляться з літерами, цифрами, займаються логопедичними вправами, вчаться логічно мислити, бути вихованими, вживати ввічливі слова, вивчають віршики й скоромовки, відгадують загадки, грають у різноманітні логічні ігри, вперше намагаються вільно розмовляти та співати англійською мовою – і це не весь перелік того, чим займаються діти на заняттях.

Створений Центр розвитку має на меті всебічно розвинути кожну дитину. За допомогою підібраних вправ розвиваються пізнавальні процеси – увага, пам'ять, мислення, уява, моторика. Велика увага приділяється розвитку

позитивних людських якостей у дітей. Вони вчаться бути добрими, дружелюбними, ввічливими. Викладачі прагнуть розвинути в них здатність до спілкування, бажання допомогти товаришу.

Дуже важливим є театралізація народної казки у групах. Наприклад. Діти слухають міні-оперу «Вовчик-братик та лисичка-сестричка» за мотивами української народної казки. Розповідь казки – це обов’язковий елемент на заняттях. А казка має допомогти дітям відродити образи цих чистих джерел народної духовності. Казки, як і народне зодчество, народне прикладне мистецтво, має практичне значення: поняття користі та краси в ній нероздільні. Казка закладала підвалини не тільки естетичного, а й морального виховання. Практично всі дитячі казки побудовані на моралі, з перших немудрящих казок про тварин. Мораль є й в побутових, й в сатиричних, й в чарівних, й в богатирських казках. При цьому виховне значення казок невід’ємного від пізнавального. Казки – художній засіб пізнання навколишнього світу. Не випадково їх називають народною педагогічною енциклопедією. Психологія дітей, основні закони дитячої логіки й сприйняття – все це враховано в казках, в педагогічній народній щедрості.

Найперше слід створити простір, у якому звучатиме казка. Для цього формується замкнене коло: в колі встановлюють дитячі стільчики, або простеляють барвистий килим, на якому діти сідають теж колом. Бажано цей простір обмежити кольоровими ширмами та задрапірувати вікна. В центрі кола встановлюють пеньок, прикрашений живими квітами, мохом, шишками та іншими природними матеріалами. На пеньку горить свічка – розпочинається казка в повній тиші. Діти слухають тишу. Далі звучить спокійний, розважливий виступ. Він зображує скрип та коливання воза, сумний наспів дідуся й оточення темного лісу. Декораціями для постановки мають служити певні барви тканини. Хаші лісу імітує тканина жовто-коричневого кольору, що звисає з ширм, річка під кригою – тканина холодного синього кольору, а тин біля хатки – жовта смужка тканини.

До пеньочка наближаються діти-виконавці з пальчиковими ляльками. Вони водять ляльки-персонажі навколо пенька й співають і розказують тихими

проникливими голосами. У практиці Центру розвитку діти співають і розповідають казку тихо для того щоб інші діже уважно дослухалися. Кожна дитина в цей час в своєму образі, і кожний образ – неповторно-індивідуальний. Казка має стати кульмінацією прожитого дітьми дня, так би мовити моментом глибокого вдиху і найбільшої індивідуалізації кожного з дітей.

Казка закінчена, гасне свічка, й притихлі діти виходять до батьків, котрі їх чекають, несучі в собі багатство картин-образів, які неможливо ні описати, ні передати навіть мамі. Й мудра мама не стане питати, загляне в личко й зрозуміє, де щойно була її дитина.

Важливо, що на заняттях з розвитку творчого мислення не буває неправильних відповідей. Кожен висловлює думку так, як він вважає за потрібне. Кожна думка доповнюється баченням інших, і тому добре усвідомлюється. Наприклад, на підсумковому занятті з музики та образотворчого мистецтва за темою «Співа жайвір колискову» діти середньої групи самі вибирають і форму виконання гри, й виконання пісні, й форму виконання зображення весняного птаха.

Мета заняття: Навчити інтонувати українську народну пісню «Ой у полі садочок», закріпити поняття «інтонація» на прикладі твору П. Чайковського «Жайворонок», малювання фантастичного народного зображення птаха-жайворонка, виконання колективної роботи «Весняна карусель» (витинанка, природні матеріали, колаж).

Обладнання: німа «нотна клавіатура», запис у MP-3 української народної пісні «Ой у полі садочок», звукозапис голосу жайворонка, кольоровий папір, картон, ножиці, клей ПВА, олівець, гумка, зображення птаха жайворонка (фотографія або малюнок професійного художника), репродукції з зображенням весняних птахів.

Хід заняття. У кутку приміщення прикрашається предметний стіл, на якому викладач образотворчого мистецтва створює «Образ весни» в об'ємній композиції із зеленого колосся, кори дерева, весняних квітів, опудала птаха.

I. Організація групи. Вхід до приміщення. Звучить запис голосу жайворонка. Діти сідають за столики, готують своє робоче місце, викладач перевіряє наявність інструментів та матеріалів для роботи.

II. Викладач образотворчого мистецтва розповідає про весняних птахів і особливості вигляду птаха жайворонка (форма, кольорове забарвлення тощо).

III. Розспівка.

Запитання: які ритмічні малюнки використані у пісні? Завдання: оплесками у долоні відтворити ритмічний малюнок пісні.

IV. Викладач образотворчого мистецтва. Ми сьогодні малюємо птаха з натури, розглядаємо, промальовуємо елементи, вибудовуємо композицію і слухаємо вірші про жайворонка поетів М'ястківського та Сипченко.

Запитання: у якому з народних мистецтв ми з вами могли зображати птаха, щоб він об'єднався з піснею і танцем (відповідь: розпис, витинанка, вишивання, ліплення з солоного тіста).

Разом з дітьми викладач вибирає старовинне народне мистецтво витинанку.

V. Слухання музики. П.І. Чайковський «Пісня жайворонка». Діти слухають у звукозапису голос жайворонка і музичний твір, порівнюють інтонації співу жайворонку.

Під час слухання музики діти виконують витинанку «Фантастичний, народний птах». Окремі роботи вихованців з'єднують у єдину композицію, яка нагадує весняну карусель. Після виставки робіт діти стають у коло і співають український народний хоровод «Пташка».

VI. Виконання української народної пісні-хороводу «Пташка».

Виконавці – діти. Вони стають у коло обличчям до центру. По середині кола крейдою накреслюють невеличке коло: це «гніздо».

Визначають заздалегідь двох учасників, яких називають «пташкою» та її «матір'ю». «Пташка» сідає в гніздо, а «мати» метушливо бігає навкруги гнізда і удає, що клює мак. Після хороводу тихенько сідають на килим.

VII. Підсумок заняття. Опорні знання.

- Яку розспівку розучили? Для чого вона слугує?

- Яку пісню розучили?
- Який твір послушали? Хто композитор?
- Що таке «інтонація»? Які інтонації ви получили у піснях і творі П.І. Чайковського?
- З якими особливостями ви познайомились, зображаючи птаха жайворонка?
- Як використовується витинанка із зображенням фантастичного, народного птаха-жайворонка?
- Як виконати колективну роботу «Весняна карусель»?

Таке заняття є інтегрованим і проводиться у Центрі розвитку 1 раз на місяць, як підсумок вивченого.

Крім основних знань, в Центрі розвитку проводяться родинні свята дітей і батьків. Це допомагає зблизитись не тільки викладачам із своїми вихованцями, а й дітям зі своїми батьками. На таких святах пропонуються виконання спільної роботи для батьків та їх дітей, а потім демонстрування результатів спільної колективної роботи. Це викликає величезні емоції у дітей та їх батьків, сприяє зближенню й порозумінню.

Про результативність роботи Центру розвитку говорить відношення дітей і батьків до своїх занять. Діти називають його «наша школа», тягнуть величезні ранці із різноманітним скарбом (зошитами, пеналами, фарбами, восковими крейдами ... і улюбленими іграшками). Малюки стають уважнішими, творчо підходять до різноманітних завдань. У них з'являються нові друзі, за якими вони сумують і чекають наступної зустрічі у затишній та довірливій атмосфері. А у батьків створюється своєрідний «батьківський клуб педагогічної освіти». Й це все потрібно у майбутньому й їх дітям та онукам.

Список використаної літератури

1. Патцлафф Р, Кальдер Т. та інші Лейтмотиви вальдорфської педагогіки. Від трьох до дев'яти років. //Переклад з німецького О. Богданенко, К. Медведєвої. – К. : 2008. – 136 с.